

Feitenrelaas Vistra

Inleiding

Uit onderzoek door de FIOD blijkt dat het trustkantoor Vistra (Amsterdam) B.V. ("Vistra") de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme ("Wwft") en de Wet toezicht trustkantoren ("Wtt") heeft overtreden. Volgens het OM heeft Vistra in 2013 vier ongebruikelijke transacties niet tijdig gemeld en had Vistra onvoldoende kennis van de bestemming van gelden van een doelvennootschap.

Aanleiding onderzoek

DNB verrichtte in juni 2014 een themaonderzoek naar political exposed persons ("PEPs") of politiek prominente persoon¹ uit hoogerisicolanden, met specifieke aandacht voor Rusland en Oekraïne. In dit kader werd ook Vistra onderzocht. DNB heeft tijdens haar onderzoek een eerste betaling met betrekking tot een aandelenkoop door een cliënt beoordeeld.

Op basis van dit onderzoek was DNB van oordeel dat de betreffende transactie als ongebruikelijk kwalificeerde en Vistra had nagelaten deze te melden bij FIU-NL, waarmee Vistra de Wwft heeft overtreden. DNB was tevens van oordeel dat Vistra te weinig onderzoek had gedaan naar de achtergrond van de betreffende transactie en daardoor de Wtt had overtreden. In het licht van de ernst van de overtredingen heeft het OM in overleg met DNB besloten dat Vistra strafrechtelijk moest worden aangepakt. DNB heeft daartoe op 23 maart 2015 aangifte bij het OM gedaan.

Het onderzoek dat de FIOD naar aanleiding van de aangifte heeft gedaan, bevestigt de conclusies van DNB dat de desbetreffende transactie bij de FIU-NL gemeld had moeten worden. Daarnaast blijkt uit het onderzoek van de FIOD dat er sprake was van drie daarmee samenhangende transacties, die naar het oordeel van het OM ook gemeld hadden moeten worden.

De betalingen

In 2013 verleende Vistra trustdiensten aan een dochterentiteit van een bedrijfsgroep uit Oekraïne, destijds actief in de energie- en grondstoffensector. De UBO van de betreffende dochterentiteit werd destijds aangemerkt als een PEP.

Vistra trad in 2013 op als medebestuurder van de dochterentiteit. De dochterentiteit sloot in april 2013 een deal met een vijftal op de British Virgin Islands ("B.V.I.") gevestigde bedrijven. Dit deed zij om zeggenschap (van iets meer dan 50%) te verkrijgen in een belangrijke speler in de Oekraïense energie- en grondstoffensector. De dochterentiteit kocht voor ruim 200 miljoen euro volledige, danwel meerderheidsbelangen in vier Cypriotische bedrijven. In dat kader vonden er vier transacties plaats via Zwitserse of Oostenrijkse banken.

¹ natuurlijke personen die een prominente publieke functie bekleden of hebben bekleed en directe familieleden of naaste geassocieerden van deze personen;

Niet melden van vier ongebruikelijke transacties (artikel 16 Wwft)

Naar het oordeel van het OM waren de omstandigheden waaronder deze transacties zich voordeden opmerkelijk te noemen. Zo was de UBO van de bedrijvengroep een oligarch, afkomstig uit Oekraïne. Hij was destijds tevens een PEP. Daarnaast was er bij de bedrijvengroep (naast Vistra) een buitendirecteur aangesteld. De betaling voor de koopsom voor de aandelen werd gedaan via Zwitserse en Oostenrijkse bankrekeningen, landen met (destijds) een bankgeheim. Er werd gebruik gemaakt van tussengeschakelde, buitenlandse rechtspersonen, zowel aan de kant van de opdrachtgever van de transactie als bij de begunstigen, onder andere gevestigd op Cyprus en de B.V.I. Op het moment dat de dochterentiteit aan Vistra vroeg de betalingen van de vier transacties uit te voeren beschikte Vistra niet over een door beide directeuren ondertekende overeenkomst. Vistra had als mededirecteur dus niet voor akkoord getekend voor deze deal. En tot slot beschikte Vistra niet over onderliggende gegevens betreffende de totstandkoming van de prijs van de verworven aandelen, due diligence rapporten etc.

Vistra had de betreffende voorgenomen transactie nader onderzocht vanwege de betaling via een Zwitserse bankrekening. Zowel medewerkers van het cliënt team als de afdeling Compliance hebben beoordeeld of de transactie verband zou kunnen houden met witwassen en daarom als een ongebruikelijke transactie gemeld zou moeten worden. Naar het oordeel van Vistra was daar geen sprake van en heeft zij vervolgens de transacties uitgevoerd. Uit het strafrechtelijk onderzoek is verder niet gebleken van enig nader onderzoek door Vistra naar de hiervoor genoemde omstandigheden.

Naar aanleiding van het onderzoek van DNB heeft Vistra alsnog nadere vragen gesteld aan haar cliënt, onder andere over de bestemming van de betalingen en de omstandigheden waaronder de transacties plaatsvonden, alsmede aangaande de UBO's van de verkopers. Toen haar cliënt geen bevredigende antwoorden gaf op de vragen, besloot Vistra in november 2014 alsnog over te gaan tot het melden van de transacties. Later besloot Vistra afscheid te nemen van de klant.

Niet of niet volledig kennis hebben van de bestemming van de gelden van de doelvennootschap (artikel 10 Wtt jo artikel 13 Rib Wtt (oud))

Uit artikel 10 Wtt in samenhang met bepalingen uit de Regeling integrale bedrijfsvoering Wet toezicht trustkantoren (Rib Wtt) volgt dat een trustkantoor in het kader van een cliëntenonderzoek een voortdurende controle op de zakelijke relatie en de tijdens de duur van deze relatie verrichte transacties dient uit te oefenen, teneinde te verzekeren dat deze overeenkomen met de kennis die het trustkantoor heeft van de cliënt en diens risicoprofiel, met zo nodig een onderzoek naar de bron van de middelen die bij de zakelijke relatie of de transactie gebruikt worden. In dat kader dient het trustkantoor kennis te hebben van de herkomst en bestemming van de middelen van de doelvennootschap.

De enige informatie die Vistra had was door medewerkers van de bedrijvengroep middels een aantal e-mails verstrekt. Vistra was niet op de hoogte wie de UBO's waren van de verkopende partijen en had daar naar het oordeel van DNB en later ook het OM onvoldoende onderzoek naar gedaan. Het OM verwijt Vistra te hebben nagelaten onderzoek te doen naar de integriteitsrisico's verbonden aan

deze transacties (o.a. onderzoek naar de identiteit van de UBO's van de verkopende partijen en onderzoek naar de totstandkoming van de prijs). Zoals ook bij het onderwerp 'ongebruikelijke transacties' ter sprake kwam, waren er de nodige omstandigheden omtrent deze deal die maakten dat Vistra de integriteitsrisico's nader diende te onderzoeken en dat het essentieel was dat Vistra zou beschikken over de gegevens die ten grondslag lagen aan de transacties.

Vistra had bij de acceptatie van de klant de inschatting gemaakt dat het om een zogenoemde 'High Risk' klant ging. Dit betekende dat de bedrijvengroep doorlopend gecontroleerd diende te worden. Deze eis komt voort uit wet- en regelgeving, maar was tevens nadrukkelijk opgenomen in het procedurehandboek van Vistra, opgesteld door de compliance afdeling. Desondanks heeft Vistra de deal doorgang laten vinden en daarvoor de betalingen laten verrichten, terwijl men slechts summier op de hoogte was van de achtergrond van deze deal. Daar komt bij dat Vistra, als mededirecteur van de dochterentiteit, de Sale and Purchase Agreement ("SPA") had moeten (mede) ondertekenen. Uit de e-mailwisseling tussen Vistra en de bedrijvengroep bleek dat de SPA wel was ondertekend door de andere directeur, maar dat aan Vistra niets is gevraagd. Vistra had de overeenkomst als verrichter van trustdiensten mede moeten ondertekenen.

Oordeel OM

Naar het oordeel van het OM is er voldoende wettig en overtuigend bewijs voorhanden om te concluderen dat Vistra zich schuldig heeft gemaakt aan overtreding van de Wwft en de Wtt. Vistra is als trustkantoor een meldplichtige instelling conform de Wwft en een instantie die zich dient te houden aan de wettelijke verplichtingen die voortvloeien uit de Wtt en Wwft.

Passende afdoening

Vistra is een trustkantoor met vestigingen over de wereld, waaronder een in Nederland. Voor Vistra is compliance cruciaal in de internationale zakenwereld. Naar het oordeel van het OM heeft Vistra in 2013 de poortwachtersfunctie niet goed vervuld en dient zij hiervoor verantwoording af te leggen. Het Openbaar Ministerie (OM) vindt een betaling van € 350.000,- een passende afdoening voor de feiten. Het OM was in de zittingszaal tot een vergelijkbare eis gekomen. Vistra is niet eerder strafrechtelijk vervolgd voor dit soort feiten en heeft aan het onderzoek meegewerkt. Daarnaast heeft Vistra aangegeven dat de huidige organisatie ten opzichte van 2013 geheel is veranderd en verbeterd. Zo is de directie, die er in 2013 en 2014 zat, geheel vervangen en is er definitief afscheid genomen van de klant. Ook de bij dit feitencomplex betrokken medewerkers zijn niet meer werkzaam bij Vistra. Daarnaast stelt Vistra dat zij maatregelen heeft genomen en nieuwe procedures heeft geïmplementeerd die hebben geleid tot een werkwijze waarbij de hoogste standaarden van integriteit en compliance in acht worden genomen. Tevens werkt Vistra aan een verbeterde toezichtsrelatie met DNB.